

Ikke kutt i kompetansen vi trenger mest

Regjeringen vil ha flere fagarbeidere, høyere kompetanse og bedre bruk av personell i helse- og omsorgstjenestene. Samtidig foreslår den å svekke Med ABC til fagbrev og Mitt livs ABC – to tiltak som bidrar til nettopp dette.

Det er vanskelig å forstå logikken.

Flere fagarbeidere krever mer kompetanse, ikke mindre

Norske helse- og omsorgstjenester står foran store utfordringer. Vi blir flere eldre, behovene øker og tilgangen på arbeidskraft blir knappere. Regjeringen understreker selv behovet for tilstrekkelig personell og riktig kompetanse fram mot 2040. I statsbudsjettet for 2027 løftes helsefag fram som et område Norge må prioritere, og Helsepersonellplan 2040 peker på ansatte uten helsefaglig utdanning som en viktig personellressurs.

Da er det et paradoks å kutte i tiltak som nettopp bygger kompetanse hos ansatte som allerede arbeider i tjenestene.

Vi kan ikke utdanne oss ut av personellutfordringen alene. Vi må også kvalifisere dem som allerede har valgt helse- og omsorgstjenesten som arbeidsplass. Når Norge trenger flere helsefagarbeidere, er det lite framtidsrettet å svekke en ordning som bidrar til at erfarne medarbeidere kan ta fagbrev.

Kvalifiserer ansatte som allerede står i tjenestene

Med ABC til fagbrev gir ansatte uten helsefaglig utdanning en vei fram til fagbrev som helsefagarbeider. Mange har lang erfaring og verdifull praksiskunnskap. Når erfaring kombineres med systematisk og praksisnær opplæring, får både den ansatte, arbeidsplassen og brukerne et kompetanseløft.

Mitt livs ABC gir ansatte kompetanse til å yte gode tjenester til personer med utviklingshemming. Dette handler om langt mer enn praktisk bistand. Ansatte trenger kunnskap om kommunikasjon, etikk, selvbestemmelse, helse, miljøarbeid, lovverk og bruk av tvang og makt.

Kompetanse handler også om kvalitet og rettssikkerhet

Dette er ikke bare et spørsmål om kompetanseutvikling. Det handler om kvalitet, selvbestemmelse og rettssikkerhet for mennesker som kan være avhengige av kommunale tjenester hele livet. Kompetansen hos dem som yter tjenestene, kan ikke være tilfeldig.

En særlig styrke ved ABC-opplæringene er at læringen skjer der tjenestene faktisk leveres. Medarbeidere lærer sammen, reflekterer over egen praksis og tar kunnskapen direkte inn i arbeidshverdagen. Derfor blir kompetanseutvikling samtidig tjenesteutvikling.

Kutt i disse tiltakene rammer ikke administrasjon eller byråkrati. De rammer kompetansen hos medarbeiderne som møter brukere, pasienter og pårørende hver eneste dag.

En nasjonal modell gir likeverdige tjenester

Regjeringen understreker behovet for rekruttering, kompetanseutvikling og bedre bruk av personell. Da sender det feil signal å redusere praksisnære kompetansetiltak som gjør nettopp dette.

Samtidig handler dette om mer enn kompetanse. Det handler om likeverdige tjenester i hele landet. Uten nasjonal finansiering blir kompetanseutvikling i større grad avhengig av den enkelte kommunes økonomi og kapasitet. Resultatet kan bli større forskjeller i kvalitet mellom kommuner. En nasjonal modell sikrer et felles kunnskapsgrunnlag og mer likeverdige tjenester uavhengig av postnummer.

Feil sted å spare

Aldring og helse har gjennom mange år utviklet og driftet disse tiltakene på oppdrag fra Helsedirektoratet. De er etablerte, kvalitetssikrede og implementert i hele landet. Å svekke dem kan få konsekvenser som er det motsatte av det helsepolitikken forsøker å oppnå:

- Vi trenger flere fagarbeidere, men svekker en vei til fagbrev.
- Vi ønsker bedre kvalitet, men reduserer muligheten for systematisk kompetanseutvikling.
- Vi vil bruke personellet bedre, men investerer mindre i dem som allerede står i tjenestene.
- Vi ønsker likeverdige tjenester, men gjør kompetanse mer avhengig av lokal økonomi.

Stortinget kan rette opp dette.

Stortinget bør derfor gjenopprette finansieringen av Med ABC til fagbrev og Mitt livs ABC i statsbudsjettet for 2027.

Når mangel på arbeidskraft er en av de største utfordringene for helse- og omsorgstjenestene, er dette ikke tiden for å kutte i kompetansen til dem som allerede står i jobb. Behold en nasjonal grunnmur av kvalitetssikrede, praksisnære kompetansetiltak. Det er en liten investering med stor betydning for kvaliteten i tjenestene og for menneskene som er avhengige av dem.

Kari Midtbø Kristiansen
Daglig leder
Nasjonalt senter for aldring og helse

Mange som jobber i helse- og omsorgstjenesten mangler formell utdanning. Denne opplæringen er skreddersydd for dem. Gjennom støtte og veiledning får kandidatene hjelp hele veien frem til fagbrev som helsefagarbeider – uavhengig av alder og bakgrunn.

Ansatte uten helsefaglig utdanning kan ta fagbrev gjennom privatistordningen praksiskandidat hos Aldring og helse. Opplæringen tar i overkant av ett år, fra opptak til avsluttet teoriundervisning, hele veien til fagbrevet. På denne måten får både virksomheten, den ansatte og brukeren/pasienten nytte av kompetansehevingen.

Aldring og helse lager en tilpasset opplæringsplan, og følger kandidaten tett helt frem til fagprøven. Utdanningen er gratis og gjennomføres i samarbeid med arbeidsplassen.

Mitt livs ABC

ABC-opplæringen er et kompetansehevende tiltak for ansatte i kommunale helse- og omsorgstjenester. Den er utviklet av Nasjonalt senter for aldring og helse og gjennomføres på oppdrag fra Helsedirektoratet. Opplæringen er strukturert rundt innholdet i en ABC- perm. Hver perm har seks til tretten faghefter, og det tar om lag ett år å gjennomføre. Det betyr at deltakerne står i en kontinuering læringsprosess. Opplæringen består av fagseminar, fagstoff og ABC-grupper. Den gjennomføres ved siden av jobb, og er uten eksamen.

Mitt livs ABC handler om gode og forsvarlige tjenester til personer med utviklingshemming. Sentrale tema er blant annet kommunikasjon, etikk, selvbestemmelse og miljøbehandling.